

Jag lefver till yttersta andedrägten och förblifver i sjelfva grafven E. H. Exc:s underdån. ödmjuke tjenare.

Carl Linnæus.

Upsala 1763 d. 1 Jan.*

Tessin å sin sida besvarade Linnæus' artighet och vänskap med mångfaldiga bevis på aktning, erkänsla och välvilja. Såsom belöning för ordnandet af sin stensamling förärade han honom som redan nämnts ett dyrbart guldur, vid flera tillfällen skickade han honom medaljer, från Leckö kungsgård sände han en gång sex stycken »ståndkrukor» med sällsynta växter, o. s. v. Men det mest talande vittnesbördet och det vackraste minnet af det värde, Tessin satte på sin ryktbare vän, finnes bevaradt i hans dagbok.*)

I maj år 1757 måtte Linnæus ha blifvit af Tessin inbjuden att tillbringa någon tid på Åkerö, ty den 2 juni skref han från Uppsala, att det skulle blifva honom en stor glädje att få se excellensen »såsom uti jordiskt paradis, omgifven med Skaparens mästerstycken, som gifva här i verlden det sanna nöjet», och att han skulle komma i juli månad, då han hade sluppit ur det »akademiska oket». I afvaktan på hans ankomst gjorde Tessin följande anteckning i sin dagbok:

»Jag väntar med längtan efter Hr Professor Linnæus. Jag behöfver hans undervisning. Mitt tröga åldriga begrepp tarfvar eld och värme.

Hr Linnæus liknar en kjäck och drifvande Landshöfdinge, som hållre resolverar två gånger, än att låta vänta på resolution.

Allt som vår lärde Naturletare hämtat mera visshet, har han sjelf nedbrutit sin byggnad, fast den varit aldrig så ny.

*) Af denna, som ännu förvaras på Åkerö, utgaf Fr. Montgomery 1824 de för år 1757 gjorda anteckningarna.

En slik man, skarpsynt, outtröttlig och fogelig, är ej lik våra tiders visa män och måste ju hinna till tinnarna af den Vettenskap, som han omfamnat. Det vänte vi ock af dess nya snart utkommande Systema.

Hade jag igen mina ungdomsår, mina ögon och mitt minne, så vet jag visst, att örtkännedomen är en ibland de angelägnaste för en hushållare och en landtman. Dock mitt begär står till Höjden och ej till marken."

Den 9 juli anlände den efterlängtrade gästen, och under de dagar, som nu följde till den 21, då han afreste från Åkerö, sysselsatte sig han och hans värd med promenader i den vackra trakten, botaniserande, ordnande af samlingar och förtroliga samtal, hvarom Tessins anteckningar meddela följande:

Den 14 juli. Herr Archiatern Linnæus har i går och i dag haft den godheten att lägga mina musslor efter sitt nya system.

Under en nöjsam aftonstund med vår lärde Herr Linnæus, som med visshet ser djupare ned i jorden än det Portugisiska Fruentimbret, hvars skarpa syn så mycket omtalas, vardt jag varse ett Rågstånd af 68 stammar af ett frö, och i ett enda ax räknades 96 korn.

Den 20 juli. Vår store och i världen nampnkunnige Linnæus förtjänar att till dess öden blifva bekant. I hans ögon och förstånd ligger all den quicka eld, af hvilken den bör upplysas, som vågar sig in i Naturens mörka irrgångar, att dem utreda till andras vägvisande.

I brist af bättre penna skall jag vid lägligare tillfälle utföra hvad mig om min vän bekant är. Emellertid vill jag här till minnes anmärka de efterrättelser jag af honom själf begärt och fått.

Vår Linnæus (hvars namn ej behöfver ziras med titlar) har slagit sig igenom alla villomeningar, falska intryck och gamla bofasta irrsatser och är vorden en af de män, om hvilka Seneca talar, då han säger: att det är nödigt att blifva underrättad och att äga dem, hvilkas röst må framföra sanningen, oaktadt alla villfarelser, gny och buller.

Märkl! hvad en arbetsam Man kan göra, som tager af sitt eget och ej behöfver låna af andra. En slik Man är värd att upphöjas

och belönas. Jag önskar hjerteligen att kunna säga om honom, som fordom Cicero sade om Marcellus och innevånarne i Rom: *Lætari omnes non ut de unius solum sed ut de communi omnium salute sentio.* (**)

Äfven den så högt värderade gästen var tydligen mycket belåten med vistelsen på »det sälla» Åkerö, ty den 14 september, då han erfarit, att Tessin återkommit från en resa, skref han och tolkade sin tacksamhet: »Jag tog så väl till lifs af E. Exc:s goda, att jag knappast om morgnarne kunde upparbeta mig ur den söta sömnens famn, som eljest på flera år så mycket skytt min säng; jag fick äfven dagligen der mätta mitt sinne i det präktigaste Museo af Mästarens Allvishet, hvars dörrar ständigt stodo mig öppna; men det, som i innersta hjerta fägnade mig, var att jag, liksom insläppt i de Eliseiska slättmarker, fick ständigt åskåda min lyckas och lifs egen fader och se dess ansikte dagligen upplifvas af den sälla landtlefnaden efter en bekymmersam lefnad i stora verlden, liksom en lager, om vårtiden utsatt i luften från sitt qvasda vinterhus, upplifvas af vårdaggen», o. s. v.

Sedan Linnæus lämnat Åkerö, sysslade Tessin, som i sitt mineraliekabinett hade anbragt hans porträtt, bland annat med att till detta dikta en inskrift i stenstil — en vitter idrott, som på den tiden mycket omhuldades och var i bruk äfven under Gustaf III, då den genom Elis Schröderheims och andras förlöjligande parodier föll i anseende. I Tessins dagbok träffas ej mindre än fem olika förslag till inskrifter öfver Linné, om hvilka författaren säger: »Detta måste väl stå i några dagar, innan jag väljer, på det jag må se hvad som

*) Jag håller före, att alla glädjas ej blott öfver en endas utan öfver allas gemensamma välfärd.

sätter sig uppå botten. Härtill synes mig N:o 3 lämpligast». — Detta hade följande lydelse:

*Naturen bjuder
att
Riddaren Carl Linnæi namn
må
ristas på
alla de råmärken som Naturens rike
rörlägga
och
en oföränderlig väns hand
lyder
Naturens bud.*

Men Tessin måtte ej ha varit riktigt nöjd ens med detta, ty han berättar, hur han hade anmodat kanslirådet Berch, den framstående numismatikern och stenstilsspecialisten, att också författa förslag.

Under utbyte af vänskapsbetygelser sådana som de nu anförda och i många andra former fortsattes förbindelserna mellan Linnæus och Tessin, till dess den senares död den 7 januari 1770 upplöste föreningsbandet. Linnæus blef omedelbart underrättad om dödsfallet af den bortgångnes systerson och arfvinge baron Fredrik Sparre, den längre fram i tiden så ryktbare rikskanslern, och han skyndade sig att uttala sitt beklagande och sin sorg. »Jag vet visst», skref han bland annat, »att jag aldrig hört den svarta afunden nämna Hans dyra namn, utan att det skurit mig i innersta hjertat, jag har der vid aldrig varit tyst hund, utan talat ofta *cum periculo*. När skall den lyckliga tiden dagas, att fäderneslandet får Hans Exc:s like!»

Därefter lyckönskar han Sparre till att ha blifvit ägare af den aflidnes dagbok, »den sannskyldiga Vishetsboken», och säger sig ej önska något högre än att någon gång få »koxa in uti henne, som jag är säker och öfvertygad, att hon måtte innehålla mycket af det argument, uti hvilket jag gjort ansenlig samling, *de Politia Divina* (den gudomliga politiken).»

Förhållandet mellan Tessin och Linné är ett vackert minne om vänskap och förståelse från frihetstidens eljes på split, tvedräkt och afund så rika tidehvarf. Det uppmärksammades också och beundrades redan af samtiden, såsom framgår af den medalj, hvilken Ekeblad, Höpken, Hårleman och Palmstierna år 1746 läto prägla öfver Linné såsom Vetenskapsakademiens förste preses. De fyra herrarne ville nämligen med hedersbevisningen åt Linné förena minnet af den man, som gjort så mycket för hans bevarande åt fosterlandet, och angåfvo därför i inskriften å medaljens frånsida, att bilden var ägnad »åt Tessin och åt odödligheten».

Carl Gustaf Tessin var ingalunda den ende af rikets höga ämbetsmän och dignitärer, som Linnæus hade beröring och knöt förbindelser med. Redan under Stockholmstiden gjorde han såsom här ofvan omtalats i Tessinska huset bekantskap med flera af hattpartiets ledare och kom äfven i vänskapligt förhållande till Anders von Höpken, Cronstedt m. fl. af de män i långt framskjuten samhällsställning, som den unga Vetenskapsakademien skyndade att kalla till ledamöter. Efter bosättningen i Uppsala och under den långa professorstiden där ökades dessa förbindelser i samma mån, Linnæus' berömmelse steg och han allt mer räknades

bland »Lumina Academiæ», och särskildt uppmärksammades han af universitetets kanslerer, riksråden Gyllenborg, Ehrenpreus och Rudenschöld; men hur värdefulla och smickrande dessa förbindelser än voro, hade de dock en mer officiell karaktär och äro följaktligen af mindre intresse än de band, som förenade Linnæus med en mängd personer i Stockholm i anspråkslösare samhällsställning och som bidraga att sprida ljus öfver hans hvardagliga och privata förhållanden. Bland dessa personer må i främsta rummet nämnas Abraham Bäck, hans medsökande till professuren efter Roberg och snart ansedd såsom en af hufvudstadens skickligaste läkare, »archiater under fyra svenska konungar». Bekantskapen kan möjligen ha gjorts redan under studenttiden, ty Bäck, som var norrlänning till börd och född 1713, kom till Uppsala i början af 1730-talet, men i någon närmare beröring tyckas de först ha kommit under täfningen om nämnda professur, och efter Bäcks återkomst år 1744 från sin långvariga studievistelse utomlands öfvergick bekantskapen snart till varm vänskap. Visserligen benämna de båda herrarna under de första åren af sin utomordentligt flitiga, mer än tre decennier och många hundratal bref omfattande korrespondens hvarandra med titlar, ty de s. k. brorskålarna måtte under Frihetstiden ej ha varit så vanliga som i våra dagar; men i början af år 1748 hade de, antagligen vid något Linnæus' Stockholmsbesök, klarat denna formalitet, ty därefter bära äfven öfverskrifterna vittnesbörd om bekantskapens förtrolighet och värme. Dessa belysas också af följande anteckning af Linnæus, hvilken visserligen är nedskrifven så sent som år 1774, men tydligen har retroaktiv innebörd: »Hwar

gång han wistades i Stockholm, i all sin tid, bodde han hos sin bäste och trognaste wän, Archiater Bäck, som hos sin köttslige broder.»

När Linné gjorde denna anteckning, var han som nämnts gammal och, såsom han emellanåt själf på äldre dagar klagade öfver, något minnesslö, och man får följaktligen ej fatta utsagon alldeles efter ordalydelsen. Af ett och annat meddelande till Bäck från midten och slutet af 1740-talet framgår nämligen, att han då vid sina Stockholmsbesök ej bodde hos sin wän, men väl ibland anmodade honom att skaffa sig logis på annat håll. Detta berodde utan twifvel därpå, att Bäck ännu var ungkarl och ej fått den stora praktik och därmed förenade inkomster, som tilläto honom att förhyra någon större våning. Därtill kom väl att vänskapsbandet ej ännu hade blifvit så starkt eller varmt, att Linnæus ansåg sig kunna följa det i gamla Stockholm vida mer än nu för tiden, då hotellwäsendet nått en så betydande utveckling, vanliga bruket att resande fränder och vänner togo in hos släktingar och bekanta. Men från början af 1750-talet tycks det ha varit regeln att han begagnade sig af Bäckes gästvänskap, hvarom bland annat följande uttalande i ett bref den 3 april 1752 *) bär vittne: »Tack för gunstig invitation; tack som ej tröttnas wid en fattig wän; i morgon reser jag, få se om jag hinner fram i morgon. Gud ske lof, min Bror är i den situationen, at han ej behöfwer blekna för en visite på några dagar.»

Bäck bodde, sedan han år 1755 ingått äktenskap med Anna Charlotta Adlerberg, dotter af kammarherren

*) Liksom i det följande återgifna bref af L. utg. i *Bref och skrifvelser af och till Carl von Linné*. Afd. I. Sthlm 1911.

Olof Adlerberg och hans fru i andra gifftet, född Gyllenborg, i huset n:r 6 i kv. Gropen i Clara församling, d. v. s. i hörnet af nuvarande Hamngatan (n:r 38) och

Factus 1713 a Lundberg

1713. Fr. Åkerl. de

ABRAHAM BÄCK

*Quatuor Regum Sveciæ Archiater.
Reg. Coll. Medici ultra XL. ann. Præfcs.
Eqv. Aurat. de Stella Pol.
Reg. Acad. Scient. Holm. Memb. &c. &c.
Natus 1713.*

KOPPARSTICK AF FR. ÅKERL. EFTER OLMJÄLNING AF
G. LUNDBERG, K. BIBLIOTEKET.

Beridarebangatan. Med de goda inkomster han fått och de många ansedda relationer han erhållit genom sitt gifte intog han en bemärkt ställning, och det är sannolikt att han förde stort hus och förhörde en

rymlig våning, med stall och vagnshus o. s. v., så att han utan olägenhet kunde upplåta rum åt sin berömde Uppsalavän. Med den artighet, som var kännetecknande för tidehvarfvet och rådde äfven mellan förtroliga bekanta, tyckes emellertid denne ofta ha varit rädd för att orsaka besvär. Han skrifver sålunda ibland, att han väl vore tacksam för rum, men önskade få sätta in hästar och vagn på annat håll, och han tycks också ha varit angelägen om att fru Sara Lisa ej följde med vid Stockholmsbesöken. Detta framgår af följande bref i september 1769:

”Min Kiäreste Hr Broder.

Öfvermåttan tack Min hiertans Broder som will hysa mig; det är förtreteligt komma till Stockholm, utan att wetta hwar man får hamna, besynnerligen om aftnorne. Nog wet jag att M. K. Br. är ej rädd om en måltid mat; nog wet jag att Min Bror har råd, doch skall jag skona Min K. Br. om middagarne, allenast jag får om aftnorne språka. Om Min K. Broder fägnar mig härligt, så fägnar Min K. Broder mig ej som vän, utan som främmad. Jag är wand wid husmans kost och då mår jag bäst.

Redan hade jag öfvertalt Min Hustru att blifwa hemma; men hon ref ifrån M. K. B:s bref, och då sade hon, att hon skulle föllia med, äfter M. K. Br. så gunstigt inviterar henne; men att jag skall i dag taga parolle af M. K. B., att nästa sommar, om wij lefwa, hälsa på oss igien.

Råder jag, så komma wij till Stockholm tisdags afton, råder hon, om onsdags afton. Få se hwem som råder mäst.

Min hustru och jag få alltid rum i en säng, men aftnorne willa wij språka allena. Kiäre, lätt mig få secr. Wargentin en afton med oss.

Min hustru anmäler sin respect och jag förbl.

Min Kiäreste Hr Broders
ödmjukaste tienare

Carl Linné.“

I maj 1772 gjordes åter ett Stockholmsbesök. Bäck hade inbjudit Linné med familj att komma till Stockholm och beskåda Gustaf III:s kröning, och efter många om och men reste fru Linné och de tre ogifta fröknarna. Det var naturligtvis en frestelse, som ej kunde motstås, och när beslutet var fattadt, skref Linné, hvilken till följd af många göromål ej kunde följa med: »Har Min Herr Bror åstundat inquartering, så kommer den nu.» — Sedan damerna afrest, inträffade ymnigt regnväder, och då skref han: »Våra Stockholms pullor med flera lära ej tycka om detta regnet i deras puder, *sed Diu meliora*. Jag tyckes se min Hustru på vägen i öpen wagn ångra sin resa, til des hon kommer fram.» Men när de efter en veckas vistelse i hufvudstaden kommit åter, förtjusta öfver allt det vackra de sett och öfver Bäckes gästfrihet, komma tacksägelserna och en enträgen inbjudning till vännen och hans döttrar att under sommaren gästa Hammarby.

Om förhållandet mellan Bäck och Linné lämnar den senares talrika bref upplysningar, som visa, att detsamma ej, såsom fallet är med en stor mängd af hans öfriga förbindelser, var grundadt uteslutande eller ens hufvudsakligen på gemensamma vetenskapliga intressen. Visserligen afhandlas sådana i öfvervägande grad, utan tvifvel därför att de utgjorde det ursprungliga och förnämsta föreningsbandet, men också därför att Bäck genom sin ställning vid hofvet — han var sedan 1748 tjänstgörande hofmedikus och blef följande år lifmedikus — kunde tjäna sin vän såsom mellanhand i hans förbindelser med Lovisa Ulrika. Men brefven innehålla mycket, som ej faller inom det vetenskapliga området utan bildar »ett brokigt många-

handa, och allt, som för stunden väckte glädje eller oro samt lade beslag på tankar och omsorger». Jämte dryftandet af vetenskapliga angelägenheter och akademiska befodringsfrågor o. s. v. förekomma sålunda en mängd meddelanden om lifvet i Uppsala och på Hammarby, underrättelser om glädjande och sorgliga familjetilldragelser, inbjudningar till fadderskap, förfrågningar och betraktelser angående märkligare händelser i hufvudstaden, såsom t. ex. de stora eldsvådorna på 1750-talet och en eller annan politisk tilldragelse af vikt, råd för behandlingen af kritiska sjukdomsfall, framställningar om bistånd med uppdrag och kommissioner m. m. De sistnämnda gällde vanligen från utlandet väntade försändelser af naturalier och öfverlämnandet af dedikationsexemplar till gynnare och vänner af brefskrifvarens böcker o. s. v., men någon gång äfven sådana för en k. lifmedikus antagligen främmande värf som anskaffandet af de två dragoner, hvilka Linnæus såsom ägare af Hammarby var skyldig att uppsätta. Vid ett sådant tillfälle var han riktigt bekymrad, ty han hade lyckats erhålla blott en karl, och denne befanns vara en skomakare, som var liten i växten och därtill en suput.

De anspråk, som Linnæus ställde på Bäckes uppmärksamhet och vänskap, voro sålunda både många och stora, men de emottogos säkerligen med glädje, medan äfven framställningens form ofta nog ej förfelade att verka roande, såsom t. ex. i september 1761, då Linnæus begärde underrättelser om och gaf råd angående ett par till Drottningholm eller Ulriksdal inköpta apor:

“Huru ställer mitt unga Herrskap sig wid Hofwet? Jag tror gamla Gubben skall intet blifwa så ogalen hofbuss, allenast han

intet retas eller förtörnas, ty han tohl aldeles intet skämt. De gamla gubbarne tola intet hasslerie. Men hans Fru knorrrar fuller, menar dock intet så illa. Hon är säkert i wälsignat tillstånd; jag skulle tro att hennes nedkomst blifwer först i wårtiden. Då borde hon få warmt rum; ty ehuru hon sielf intet är så kinkig, som våra andra hoffruer, äro likwähl hennes först framkomne barn ganska ömtolige, at om de hållas kalt, få de snufwa, som länge hänger äfter; det är ock icke underligt, ty de äro helt nakna som våra, och komne af en söderländsk varm extraction, långt ifrån Lapparnas hemvist. Jag har undrat hwarföre Gubben, hwar gång han caresserar sin kiäresta, sedan hon blifwit wälsignad, är ond på henne och will liksom flyga henne i lufwen; det gör han aldrig, då honan är lätt på foten. Så snart honan har lärt sin unge att gå och klyfwa, håller han sig mer till fadern än henne, och fadern träter på henne, så ofta hon agar sitt barn, som ej sker så sällan. Laga änteligen, att de blifwa så stälde i winter, att de kunna ligga tillsammans och warma hwar andra, ty där af trifwas de bättre, lika som wij, men de måste dock bindas litet ifrån hwar andra, att gubben ej rifwer maten ifrån henne, utan att hon kan då gå ifrån honom, annars dör hon af hunger.“

I förbigående må nämnas, att aporna på de kungliga lustslotten voro föremål för Linnés lifliga intresse och att han emellanåt fick särskilda förfrågningar angående deras skötsel och hälsovård. Sålunda begärde Olof von Dalin, hvilken var drottningens ombud i en del mellanhafvanden med Linné, i november 1762 hans råd angående »Menniskio-Cousinerne Markattorne», som »ofta göra hela Hofwets ro», men då voro besvärade af hosta och snufva. Drottningen var orolig för dem, ty de voro »rätt artiga», och hon undrade, om »Herr Archiatern, som bäst känner både dessa och flera diurs art», ej ansåg lämpligt att förse dem med kläder om vintrarna och akta dem för stengolf, o. s. v.

Förbindelserna mellan Bäck och Linné voro lifligast under 1750-talet och förra hälften af det följande decenniet, men upprätthöllos äfven därefter genom per-

sonliga sammanträffanden och flitig brefväxling, ända till dess Linné efter upprepade slaganfall ej vidare kunde lämna hemmet och ej heller föra pennan. Trots sin tilltagande sjuklighet besökte han dock ännu vid midten af 1770-talet Stockholm och bodde då vanligen hos sin trogne och gode vän, såsom i mars 1774, då han som ledamot af Bibelkommissionen kallades till hufvudstaden, »men ej dröjde där länge utan reste tillbaka till Upsala trädgård och sin Science». Kommissionens arbeten tyckas nämligen ej i någon högre grad ha intresserat honom, och ibland när han kom för tidigt till sammanträdena, plägade han gå till Beckers kaffehus, i det s. k. Zieglerska huset vid Riddarhustorget, midt emot Rådhuset, och dricka en kopp kaffe. Sedan han i början af april åter kommit i ro på Hammarby, skref han till Bäck och tackade för all gästvänskap samt berättade hur han efter hemkomsten »hisnade och skämdes in superlativo gradu», när han bland sina saker fann att han »stulit ett par hvita silkesstrumpor; hin håre wet huru de kommit i min coffer; med första bud skola de återställas äller skickas på posten». — I slutet af november eller början af december var han åter i Stockholm för att blifva porträtterad af Alexander Roslin, den berömde konstnären, som då uppehöll sig i hufvudstaden, och om hvars erbjudande att måla hans porträtt vännen Bäck fick följande meddelande: »Tänk han war så unique i generositet och lofwade aftaga mitt hufwud gratis, då han tager för hwart portrait 7 à 8,000 dlr; och det lofwade han mig första gången jag hade lyckan se honom. Gud gifwe han ej ångrade sig.» — Sista gången Linné gästade Bäck tycks ha

varit i maj 1775, och det sista brevet, blott innehållande några få orediga rader, är skrivet den 5 december 1776, men blef ej afsändt. Det anträffades emellertid efter hans död af sonen Carl von Linné d. y., som jämte underrättelsen om faderns den 10 januari 1778 timade frånfälle skickade det till Bäck. Denne öfverlefde sin beundrade och saknade vän i mer än sjutton år, ty först den 15 mars 1795 bortrycktes han af döden.

När Linnæus flyttade till Uppsala, tycks han ha varit särskildt angelägen om att upprätthålla sina förbindelser med Vetenskapsakademien, hvilken, såsom här ofvan visats, till ej ringa del var hans skapelse och för hvars förkofran och verksamhet han så länge han lefde ådagalade det varmaste intresse. Under de närmaste åren efter flyttningen tillställde han nämligen det lärda samfundet i dess helhet med preses i spetsen ett flertal skrivelser, och därefter adresserade han sig till dess sekreterare, först Pehr Elvius och sedan P. W. Wargentin. Hela samlingen bref*) omfattar ett par hundratal och innehåller jämte värdefulla upplysningar om de vetenskapliga intressenas omhuldande och tillväxt under de senare decennierna af frihetstiden en mängd bidrag till kännedomen om Linnæus' mångsidiga vetande, intellektuella vakenhet och rastlösa flit. Man får nästan den föreställningen, att han fungerade såsom ett slags censor, som tidt och ofta ingrep med råd och anvisningar, föreslog nya medlemmar, uttalade sig om de af andra föreslagnas lämp-

*) Utgifna af C. Ährling i *Carl von Linnés Svenska arbeten*. I. Sthlm 1879.

KOPPARSTICK AF FR. AKREL EFTER MÅLNING AF F. BRANDER;
 SÖNDERSKA SAMLINGEN I K. BIBLIOTEKET.

lighet, afgaf otaliga utlåtanden om till hans granskning insända afhandlingar och rön samt meddelade upplysningar i vetenskapliga frågor. Fastän brefven till sekreterarne voro afsedda att uppläsas i eller delgifvas akademien, äga de ofta en ganska privat eller personlig affattning, hvilket gör att äfven rätt torra vetenskapliga spörsmål äro framställda med den för brefskrifvaren kännetecknande säregna lifligheten och förmågan att skänka dem en roande innebörd. Särskildt är detta fallet i många af brefven till Wargentin, och utan tvifvel erfor denne herre, som vid sidan af sekreterarebefattningen sysslade med Merkurius' gång förbi solen, norrsken och andra himmelska företeelser men hvars porträtt talar om en humoristisk uppfattning om tillvaron, mycket nöje, när han af Linnæus fick uppmärksamheten vänd till mer jordiska ting.

Af särskildt intresse äro de många i brefven förekommande vittnesbörden om Linnæus' nitiska verksamhet till förmån för unga naturforskare och för främjandet af sina lärjungars eller »apostlars» forskningsfärder i främmande länder och tillvaratagandet af deras forskningsresultat. Mången gång lyckades han i dessa hänseenden intressera akademien och erhöll därvid kraftigt bistånd af Wargentin, som han också tidt och ofta ägnade varmt erkännande. Sålunda skref han t. ex. i april 1757: »Hvar gång jag får se min Herres hand, uppfriskas jag med en ny uppmuntran. En så aktad och oförändrad vän, en så nitisk befrämjare af alla vetenskaper är en phoenix i våra tider och liksom uppväxt af gammal aska.»

Det var emellertid icke blott med vetenskapens officiella representanter i Stockholm, bland hvilka jämte

de nu omtalade må nämnas professor P. J. Bergius, den bekante donatorn, assessorn i Collegium medicum Pehr af Bjerkén, bergsrådet Nils Dalberg m. fl., som Linnæus kom i beröring och underhöll förbindelser, utan ock med många dess privata idkare och amatörer. Bland de senare må nämnas hattstofferaren Anders Geringius, hvilken är af särskildt intresse såsom exempel på hur naturalhistorien under 1700-talet och utan tvifvel under inflytande af Linnæus' väckande och vidtomtalade verksamhet omfattades med intresse äfven i hufvudstadens borgerliga kretsar. Geringius, som var bördig från Ösmo socken i Södermanland, kom sedan han genomgått Strengnäs gymnasium i slutet af 1740-talet till Stockholm, där han först ägnade sig åt handel och sedan åt hattmakareyrket. Detta bedref han med sådan framgång, att han snart blef sin egen och med tiden ägare af det hus vid Mynttorget, där han bodde och hade sin butik och som kallades »Förgyllda Granatäpplet».* Med Linnæus torde han ha blifvit bekant i slutet af år 1759 och antagligen vid något besök i Uppsala eller på Hammarby. I början af januari 1760 tycks han nämligen ha uppvaktat herr arkiatern med en nyårslyckönskan, ty från den 15 i samma månad finnes bevaradt ett svarsbref från denne af följande lydelse:

*) Huset, beläget i kv. Neptunus Större, var den närmast K. Slottet liggande af de tre fastigheter, som år 1855 förvärfvades af Försäkringsbolaget Skandia och å hvilas tomter detta på 1880-talet uppförde sitt nya och vackra hus. Benämningen »Förgyllda Granatäpplet» torde förskrifva sig från början af 1700-talet, då tomten ägdes och bebyggdes af en hofkonditor Zeyler, samt stå i samband med någon dekorativ detalj, hänförande sig till dennes yrke eller som symbol för sockerbageri.

Högachtade Herre.

För gunstig hogkomst wid Nyåhret aflägger jag skyldig tack-sägelse och uprichtigt önskar, att den allsmächtige Guden wille uppehålla M. H:re i detta åhr och många tillkommande tider wid all sielfönskelig sällhet; så twislar jag ock icke, med mindre den ädlaste wettenskapen där af tillflyter ansenlig förmon.

Jag beklagar att hos mig wid detta tillfället war intet att se, men hoppas doch skall ersättias, om jag får fägnas af M. H:res visite mitt i sommaren.

Jag förbl.

Min högtärade Herres
hörsamste tienare
Carl Linnæus.

Förmodligen är Geringius den ende hattmakare, som då och senare haft att glädja sig åt så stor artighet från en af vetenskapens furstar.

Som Geringius enligt en anteckning »ägde en artig samling af oeconomiska böcker, chronometrar, svenska chartor, snäckor, porträtt och mynt», är det antagligt, att Linnæus under sina uppehåll i Stockholm ej försummade att äfven personligen besöka honom, men härom föreligga inga uppgifter. — Den vetgirige hattmakaren öfverlefde i många år sin berömda bekante, ty han afled först i april 1804. Hvar hans samlingar togö vägen, ha vi ej lyckats utröna, men det är ju möjligt, att de jämte annat lösöre öfvergingo till sonen Gustaf, aktuarie i Svea hofrätt, ty dottern Ulrika, gift med kryddkramhandlaren Johan Fredrik Scheele, ärfde huset »Förgyllda Granatäppet».

En vän och beundrare, märkvärdigare än Geringius, ägde Linnæus i kommissarien i Stockholms stads bemedlingskommission Carl Alexander Clerck. Denne var nämligen icke blott samlare utan äfven en fram-